

Byla C-474/20

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2020 m. rugsėjo 30 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Vrhovni sud Republike Hrvatske (Kroatija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. gegužės 27 d.

Ieškovas:

I. D.

Atsakovas:

Z. b. d.d., Z.

Pagrindinės bylos dalykas

Įsiteisėjusio sprendimo, kuriuo buvo atmestas ieškovo ieškinys dėl paskolos sutarties sąlygos, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi ir kuri yra susijusi su vienašališku sutartyje nustatytos palūkanų normos pakeitimu, pripažinimo negaliojančia, peržiūra ir 41 735,48 HRK sumos, kaip skirtumo tarp sumos, kuri būtų buvusi mokama taikant iš pradžių nustatytą palūkanų normą, ir faktiškai sumokėtos sumos, apskaičiuotos pagal palūkanų normą, pakeistą remiantis vienašališkais kredito davėjo sprendimais, bei įstatymuose numatytų palūkanų mokėjimas

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Prašymas išaiškinti Sąjungos teisę, pateiktas pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnį

Prejudiciniai klausimai

1. Ar Direktyva 93/13 dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais turi būti aiškinama taip, kad jos nuostatos taikomos paskolos sutarčiai, sudarytai iki Kroatijos Respublikos įstojimo į Europos Sąjungą, o po įstojimo į Sąjungą pakeistai remiantis įstatymu, kurį Kroatijos Respublika priėmė po įstojimo į Europos Sąjungą, ir ar dėl to Teisingumo Teismas turi jurisdikciją atsakyti į antrąjį klausimą?

Jei atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, antrasis klausimas būtų toks:

2. Ar Direktyvos 93/13 dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 6 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama kaip draudžianti tokius nacionalinės teisės aktus, kaip pagrindinėje byloje nagrinėjamas specialusis įstatymas – *ZID-ZPK 2015 – Zakon o konverziji* (Konversijos įstatymas), kuris, viena vertus, pagal imperatyviąją nuostatą įpareigoja paslaugų teikėją pasiūlyti vartotojui sudaryti paskolos sutarties priedą šiame įstatyme nustatytu būdu ir atskiras sutarties sąlygas, kurios šio įstatymo įsigaliojimo dieną (sąlyga, susijusi su vienašališku palūkanų normos pakeitimu) ar vėliau (sąlyga dėl valiutos išlygos, susijusios su CHF) teismo sprendimu buvo pripažintos negaliojančiomis, pakeisti galiojančiomis sutarties sąlygomis taip, tarsi priedo nuostatos tarp šalių būtų galiojusios nuo pat pradžių, ir taip užtikrinti sutarties galiojimą, kita vertus, nustato, kad mokėjimai, kuriuos nesąžiningomis sąlygomis atliko vartotojas, savanoriškai sutikęs sudaryti priedą, yra naudojami jo įsipareigojimams pagal galiojančio priedo sąlygas vykdyti, sudarant susitarimą dėl disponavimo galima permoka ar įmokų grąžinimo vartotojui, jei permokos suma viršija anuiteto įmokų sumą pagal naują paskolos grąžinimo grafiką, ir viskas vyksta šiame įstatyme nustatyta tvarka?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

1993 m. balandžio 5 d. Direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) (toliau – Direktyva 93/13) 1 straipsnio 2 dalis, 6 straipsnio 1 dalis, 10 straipsnio 1 dalies antra pastraipa

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Zakon o zaštiti potrošača (Vartotojų apsaugos įstatymas) (*Narodne novine*, Nr. 96/03) 81 ir 87 straipsniai

Zakon o zaštiti potrošača (Vartotojų apsaugos įstatymas; toliau – ZVP) (*Narodne novine*, Nr. 41/14, Nr. 110/15 ir Nr. 14/19) 4, 49 ir 55 straipsniai

Zakon o obveznim odnosima (Civilinių prievolių įstatymas) (*Narodne novine*, Nr. 35/05, Nr. 41/08, Nr. 125/11, Nr. 78/15 ir Nr. 29/18) 145, 147, 148, 322, 323, 324, 1111 ir 1115 straipsniai

Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju (Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas ir papildomas Vartojimo kredito įstatymas; toliau – Konversijos įstatymas) (*Narodne novine* Nr. 102/2015) 1, 19a, 19b, 19c, 19d ir 19e straipsniai

Zakon o parničnom postupku (Civilinio proceso įstatymas) (*Narodne novine*, Nr. 53/91, Nr. 91/92, Nr. 112/99, Nr. 88/01, Nr. 117/03, Nr. 88/05, Nr. 2/07, Nr. 84/08, Nr. 96/08, Nr. 123/08, Nr. 57/11, Nr. 148/11 (suvestinė redakcija), Nr. 25/13, Nr. 89/14 (*Ustavni sud Republike Hrvatske* (Kroatijos Respublikos Konstitucinis Teismas) sprendimas ir Nr. 70/19) 502j, 502k ir 502n straipsniai

Glaustas faktinių aplinkybių ir pagrindinės bylos aprašymas

- 1 2006 m. birželio 30 d. ieškovas, kaip vartotojas ir paskolos gavėjas, sudarė su banku *Zb. b. d.d., Z.*, kaip kredito davėju, paskolos, denominuojamos Šveicarijos frankais ir grąžinamos Kroatijos kunomis pagal vidutinį *Hrvatska narodna banka* (Kroatijos nacionalinis bankas) valiutos kursą mokėjimo dieną, sutartį. Šią 78 200,00 Šveicarijos frankų paskolą, taikant valiutos išlygą, susijusią su Šveicarijos franku, ieškovas įsipareigojo grąžinti per 20 metų kartu su sutartinėmis palūkanomis, kurios pagal sutartį turėjo būti kintamos ir nustatomos atsižvelgiant į rinkos sąlygų pokyčius, remiantis kredito davėjo sprendimu dėl palūkanų normų, apskaičiuojamų kunomis pagal vidutinį *Hrvatska narodna banka* valiutos kursą mokėjimo dieną (toliau – paskolos sutartis). Manydamas, kad sutarties sąlygos dėl valiutos išlygos ir vienašališko palūkanų normos pakeitimo, dėl kurių nebuvo atskirai derėtasi, yra negaliojančios, 2014 m. lapkričio 14 d. ieškovas *Općinski sud u Osijek* (Osijeko miesto apylinkės teismas) pareiškė ieškinį, jame reikalavo pripažinti paskolos sutartį (tiksliau, sąlygas dėl valiutos išlygos ir vienašališko palūkanų normos pakeitimo) negaliojančia arba iš dalies negaliojančia; be šių dviejų reikalavimų, jis taip pat pateikė reikalavimą dėl restitucijos (lėšų, gautų dėl nepagrįsto praturtėjimo, grąžinimo). Kalbant apie galimą reikalavimą, ieškovas reikalavo sumokėti 41 735,48 HRK kaip skirtumą tarp sumos, kuri būtų buvusi mokama taikant pradinę palūkanų normą, ir faktiškai sumokėtos sumos, apskaičiuotos taikant palūkanų normą, kuri buvo keičiama vienašališkai kredito davėjo sprendimais nuo 2007 m. spalio 23 d. iki 2013 m. gruodžio 31 d., kunomis palūkanų mokėjimo dieną pagal Šveicarijos franko kursą mokėjimo dieną, pridėjus įstatymuose numatytas palūkanas.
- 2 Iš pradžių sutarta 4,90 % metinė palūkanų norma sutarties galiojimo metu vienašališku kredito davėjo sprendimu kelis kartus buvo pakeista, taigi tam tikrais laikotarpiais sudarė 5,55 %, 6,30 %, 6,80 % arba 6,55 %, ir tai truko iki 2014 m. sausio 1 d., kai teisės aktų leidėjas įsikišimu buvo nustatyta 3,23 % norma.

- 3 2016 m. sausio 18 d. ieškovas su kredito davėju sudarė paskolos sutarties priedą, pagal kurį remiantis Konversijos įstatymu buvo pakeistos tos sutarties sąlygos, konkrečiai – valiuta, kuria denominuojama paskola, palūkanų norma ir likusios paskolos suma, taip pat buvo sudarytas susitarimas dėl disponavimo permoka. Manydamas, kad kredito davėjas, sudarydamas šį paskolos sutarties priedą, *de facto* patenkino dalį ieškinio, ieškovas dalies ieškinio atsisakė ir paliko tik reikalavimą pripažinti negaliojančiomis sąlygas, susijusias su vienašališku palūkanų normos pakeitimu, ir reikalavimą dėl restitucijos.
- 4 2016 m. gegužės 18 d. *Općinski sud u Osijeku* sprendimu ieškovo ieškinys buvo atmestas, o jo apeliacinį skundą dėl šio sprendimo *Županijski sud u Osijeku* (Osijeko apygardos teismas) 2017 m. vasario 2 d. sprendimu taip pat atmetė. Žemesniųjų instancijų teismai nusprendė, kad ieškovas, atsižvelgiant į tai, jog su kredito davėju pagal Konversijos įstatymą sudarė minėtą priedą, negali veiksmingai reikalauti pripažinti negaliojančia sutarties nuostatos, susijusios su vienašališku palūkanų normos pakeitimu, nes ji nebetaikoma, arba grąžinti lėšas, gautas dėl nepagrįsto praturtėjimo, tarsi sutarties priedas nebūtų buvęs sudarytas. Ieškovas pateikė kasacinį skundą dėl šio įsiteisėjusio teismo sprendimo, kurį pagrindinėje byloje nagrinėja *Vrhovni sud Republike Hrvatske* (Kroatijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas).

Pagrindinės bylos šalių pagrindiniai argumentai

- 5 Grįsdamas savo ieškinį ieškovas teigė, pirma, kad sutarties sąlyga, susijusi su vienašališku palūkanų normos pakeitimu, išnagrinėjus grupinį ieškinį buvo pripažinta negaliojančia 2013 m. liepos 4 d. *Trgovački sud u Zagrebu* (Zagrebo komercinis teismas) sprendimu, o šis, *Visoki trgovački sud Republike Hrvatske* (Kroatijos Respublikos aukštasis komercinis teismas) priėmus sprendimą, 2014 m. birželio 13 d. šioje dalyje tapo galutinis. Antra, ieškovas pabrėžė, kad permoka, atlikta remiantis šia nesąžininga sutarties sąlyga, taip pat įstatymuose numatytos palūkanos nuo šių sumų nebuvo pripažintos konvertuojant paskolą į eurus – priešingai, jam buvo apskaičiuota dar didesnė paskolos palūkanų norma eurai.
- 6 Kasaciniame skunde ieškovas, be kita ko, ginčija žemesniųjų instancijų teismų sprendimų teisinio vertinimo teisingumą, nes mano, kad paskolos sutarties priedo sudarymas nėra kompensacija už nesąžiningą sąlygą, susijusią su vienašališku palūkanų normos pakeitimu, ir pabrėžia, kad šiame priede nėra sąlygų, susijusių su tuo, kad jis gavo kompensaciją šia prasme. Todėl ieškovas teigia turintis teisę į kompensaciją pagal bendrąsias prievolių teisės nuostatas, tarsi sutarties priedas nebūtų buvęs sudarytas.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 7 *Vrhovni sud* teigia, kad pradinės paskolos sutarties sąlygos dėl valiutos išlygos ir vienašališko palūkanų normos pakeitimo, dėl kurių nebuvo derėtasi atskirai, yra negaliojančios. Minėtas 2013 m. liepos 4 d. *Trgovački sud u Zagrebu* sprendimas,

kuri peržiūrėjo *Vrhovni sud* ir *Ustavni sud Republike Hrvatske* (Kroatijos Respublikos Konstitucinis Teismas), taip pat buvo priimtas prieš banką *Z. b.d.d.*, *Z.* ir yra susijęs su nagrinėjama paskolos sutartimi.

- 8 Vis dėlto teismui kyla abejonų dėl šių sąlygų negaliojimo teisinių pasekmių dėl Konversijos įstatymo įsigaliojimo. Šiuo klausimu pagrindine vartotojų apsaugos nuo nesąžiningų sutarčių sąlygų sistemos nuostata Sąjungoje jis laiko Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalį ir jos aiškinimą Teisingumo Teismo jurisprudencijoje. Todėl teismas daro nuorodą į Teisingumo Teismo jurisprudenciją¹, pagal kurią valstybės narės turi užtikrinti, kad nesąžiningos sąlygos nebūtų privalomos vartotojui ir kad sutartis liktų galioti be nesąžiningų sąlygų, jei tai įmanoma pagal nacionalinę teisę, taip pat turi užtikrinti vartotojui teisę į restituciją. Teismas nurodo, jog Kroatijos įstatymų leidėjas užtikrino, kad nesąžiningos sąlygos nebūtų privalomos, paskelbdamas jas negaliojančiomis, ir – atsižvelgiant į tai, jog negaliojimas turi *ex tunc* poveikį, – pripažindamas nesąžiningas sąlygas negaliojančiomis užtikrina vartotojams šioje nuostatoje numatytą apsaugos standartą, su sąlyga, kad tuo pačiu metu pripažįstamos ir saugomos teisinės negaliojimo pasekmės, visų pirma – teisė į restituciją.
- 9 ZZP nėra nuostatų dėl restitucijos vartotojui, o tai reiškia, kad sukuriamą tokia teisinė ir faktinė padėtis, tarsi nesąžiningų sutarties sąlygų nebūtų, o restitucija vykdoma remiantis bendrosiomis prievolių teisės nuostatomis arba specialiosiomis nuostatomis, jei tokių yra ir jos taikomos atskiroms vartojimo sutartims. Kalbant apie pagrindinėje byloje nagrinėjamą vartojimo sutartį pažymėtina, kad 2015 m. rugsėjo 30 d. įsigaliojęs Konversijos įstatymas buvo priimtas siekiant sušvelninti daugeliui vartotojų, 2004–2008 m. sudariusių paskolos sutartis su valiutos išlyga, susijusia su Šveicarijos franku, reikšmingo šios valiutos kurso sustiprėjimo ir palūkanų normos padidėjimo dėl kredito davėjų sprendimų pasekmes. Šį įstatymą peržiūrėjęs *Ustavni sud Republike Hrvatske* 2017 m. balandžio 4 d. nutartimi atmetė prašymą įvertinti šio įstatymo atitiktį Konstitucijai nusprendęs, kad šio įstatymo teisinis tikslas yra padidinti socialinę apsaugą, užkirsti kelią nesąžiningai kredito įstaigų komercinei veiklai ir išskolinimų krizės gilėjimui, taip pat kad ši kredito konvertavimo priemonė yra proporcinga minėtam teisiniui tikslui ir nebuvo jokios kitos švelnesnės ar ribojančios priemonės.
- 10 Ieškovas savanoriškai sudarė paskolos sutarties priedą pagal Konversijos įstatymą, todėl jo paskola buvo konvertuota. Toks sutarties priedas galioja tuo atveju, jei negalioja pradinės paskolos sutarties sąlyga dėl vienašališko palūkanų normos pakeitimo, bet ieškovas to ir neginčija. Šio įstatymo įsigaliojimo dieną sutarties sąlygos, susijusios su vienašališku palūkanų normos pakeitimu, teismų jurisprudencijoje jau buvo laikomos negaliojančiomis, o pagal *Vrhovni sud* jurisprudenciją valiutos išlyga, susijusi su Šveicarijos franku, buvo galiojanti. *Vrhovni sud* teigia, kad pirmą kartą sprendžia dėl galimos restitucijos po tokio

¹ 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Gutiérrez Naranjo ir kt.*, C-154/15, C-307/15 ir C-308/15, EU:C:2016:980, 55 ir 56 punktai.

paskolos sutarties priedo sudarymo nagrinėdamas pagrindinę bylą, o apeliacinės instancijos teismai šiuo klausimu laikėsi skirtingų teisinių pozicijų.

- 11 Kalbant apie nesąžiningą pradinės paskolos sutarties sąlygą, susijusią su vienašališku palūkanų normos pakeitimu, pažymėtina, kad ji laikoma negaliojančia ir pakeičiama sudarant sutarties priedą, tarsi paskola nuo pat pradžių būtų buvusi denominuota eurai pagal sutarties sąlygą dėl kintamos palūkanų normos paskoloms eurai, kurios sąžiningumo pagrindinės bylos šalys neginčia. Be to, su ieškovu buvo atsiskaityta už visus iki šiol atliktus mokėjimus ir nustatytą permoką. Sutarties priedo sąlyga, kurioje nustatoma, jog pradinės paskolos sutarties vienašališko palūkanų normos pakeitimo sąlyga atgaline data pakeičiama kintama sutartinių palūkanų norma paskoloms, kurių valiutos išlyga susijusi su euru, taip pat nėra sąlyga, dėl kurios buvo derėtasi atskirai. Vis dėlto, *Vrhovni sud* nuomone, ši sąlyga, kurioje teikiama nuoroda į Direktyvos 93/13 1 straipsnio 2 dalį ir tryliktą konstatuojamąją dalį, nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį, nes buvo nustatyta nacionalinėje teisėje, o ne iš anksto parengta kredito davėjo. Pats priede nurodytas palūkanų normos dydis ir jo taikymo būdas šiame įstatyme nenustatyti, bet šios priedo sąlygos sąžiningumas ir galiojimas pagrindinėje byloje ir nėra ginčijami.
- 12 Konversijos įstatyme nustatyta kredito davėjo pareiga pasiūlyti vartotojui sudaryti paskolos sutarties priedą, kurio turinys, susijęs su perskaičiavimo metodu, nustatytas šiame įstatyme, o vartotojui paliekama galimybė nuspręsti, ar nori jį sudaryti.
- 13 Remdamasis Teisingumo Teismo jurisprudencija², *Vrhovni sud* yra nusprendęs, jog tikslą panaikinti nesąžiningų sutarties sąlygų privalomąjį pobūdį valstybė narė taip pat gali pasiekti priimdama nuostatas, kurios būtų taikomos atgaline data jau sudarytoms vartojimo sutartims, kuriose yra nesąžiningų sąlygų, kad šios sąlygos būtų pašalintos, bet būtų išlaikomas sutarties galiojimas, su sąlyga, kad vartotojas turės teisę į restituciją. Todėl *Vrhovni sud* – byloje, kurioje *Općinski sud u Pazinu* (Pazino miesto apylinkės teismas) prašė pateikti teisinę poziciją dėl klausimo, kuri šis teismas pripažino svarbiu vienodam teisės taikymui (vadinamoji pavyzdinė byla) – nusprendė, kad pagal Konversijos įstatymą sudaryti paskolos sutarties priedai yra galiojantys. Kalbama apie specialią nuostatą, kuri yra prievolių teisės bendrųjų nuostatų, susijusių su negaliojimu, išimtis. Vis dėlto ši išimtinė nuostata taip pat lemia tai, jog pagal nesąžiningas sutarties sąlygas jau sumokėtos sumos vartotojui negražinamos, o naudojamos jo išsipareigojimams pagal paskolos sutarties priedą įvykdyti tame įstatyme nustatytu būdu, taip pat nurodomas disponavimo galinčia susidaryti permoka būdas. Pagal šį įstatymą aiškiai nelaikoma negaliojančia jokia paskolos sutarties, tokios kaip nagrinėjama šioje byloje, sąlyga, todėl vartotojo teisės į restituciją nenumatoma. Vis dėlto reikėtų atsižvelgti į tai, kad minėtas įstatymas buvo priimtas tuo metu, kai jau buvo

² 2019 m. kovo 14 d. Sprendimo *Dunai*, C-118/17, EU:C:2019:207, 55 punktas.

teisiškai nustatytas sąlygos, susijusios su vienašališku palūkanų normos pakeitimu, negaliojimas.

- 14 *Vrhovni sud* padarė išvadą, kad iš visos bylos matyti, jog įstatymų leidėjo tikslas buvo pakeisti nesąžiningą sutarties sąlygą sudarant sutarties priedą, o restituciją vartotojui užtikrinti įskaitant nesąžiningomis sąlygomis atliktus mokėjimus į pagal galiojančias sąlygas atliekamus mokėjimus, taip pat sudarant susitarimą dėl galimos permokos, siekiant visiškai pašalinti abejones dėl sutarties galiojimo ir vartotojo teisės į restituciją be būtinybės tęsti teismo procesus. Todėl, jo manymu, šio specialaus įstatymo nuostatos leidžia pateikti tokį aiškinimą, kad sudarant galiojantį priedą sutarties šalių labui ir dėl teisinio tikrumo paskolos sutartis lieka galioti, be to, vartotojui nėra gražinamos jokios įmokos nesąžiningos sutarties sąlygai įvykdyti (išskyrus atvejus, kai permoka viršija anuiteto įmokų sumą). Jos įskaitomos į priede nurodytų svarbių sutartinių įsipareigojimų vykdymą; tų įsipareigojimų turinys nustatytas įstatyme ir jie sutarties galiojimo metu neturėjo būti ekonomiškai naudingesni vartotojui, kuris pats padengia skirtumą tarp didesnės paskolų su valiutų išlyga, susijusia su euru, palūkanų normos nei Šveicarijos frankų atveju, be teisės į palūkanas nuo mokėjimų dienos ir valiutos kurso skirtumo nuo patvirtintos permokos sumos.
- 15 *Vrhovni sud* taip pat nusprendė, kad Teisingumo Teismo išaiškinimas, pateiktas 2020 m. liepos 9 d. Sprendime *Ibercaja Banco* (C-452/18), šiai bylai netaikomas, nes, viena vertus, šioje byloje sutarties priedas buvo sudarytas remiantis sutarčių laisve, be to, arba šio priedo turinį verslininkas parengė iš anksto, arba šalys derėjosi atskirai. Kita vertus, nei pagrindinėje byloje nagrinėjamuose sutarties prieduose, nei įstatyme nėra sąlygų, pagal kurias vartotojas gali atsisakyti priedo, todėl kredito davėjui negali būti priekaištauojama dėl to, kad sudarydamas priedą, kurį privalėjo sudaryti pagal įstatymą, nenurodė vartotojams visų galimų teisinių jo sudarymo pasekmių. Jurisprudencijos, susijusios su Konversijos įstatymo teisinėmis pasekmėmis, kalbant apie vartotojo teisę į restituciją dėl nesąžiningų sutarties sąlygų, dėl sutarties pobūdžio jos sudarymo metu nebuvo, be to, šiuo klausimu net ir dabar nėra suderintos jurisprudencijos. Šiuo klausimu *Vrhovni sud* nurodė 2019 m. rugsėjo 19 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Lovasné Tóth* (C-34/18), iš kurio matyti, jog pagal skaidrumo principą nereikalaujama, kad tiekėjas pateiktų vartotojui papildomos informacijos apie sutarties sąlygas, kurios teisines pasekmes galima nustatyti tik aiškinant nacionalinės teisės nuostatas, kurioms nėra taikoma suderinta jurisprudencija, apimtį. Jo nuomone, tai galioja ir nagrinėjamoje byloje, kurioje Konversijos įstatymas priedo sudarymo metu nebuvo jurisprudencijos objektas, ypač tais atvejais, kuriais priedo turinys ir kredito davėjo pareiga pasiūlyti jį vartotojui visiškai apibrėžta imperatyviosiomis teisės nuostatomis.
- 16 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, *Vrhovni sud* kyla abejonių, ar galima nuspręsti, kad vartotojas, atlikęs mokėjimus pagal nesąžiningas paskolos sutarties sąlygas su valiutos išlyga, susijusia su Šveicarijos franku, gavo kompensaciją būdamas toje pačioje faktinėje ir teisinėje padėtyje, tarsi jis visą tą laiką būtų sudaręs paskolos sutartį su valiutos išlyga, susieta su euru, be nesąžiningų sutarties sąlygų. Kitaip

tariant, ar teisės norma, kuri iš esmės garantuoja vartotojui realią paslaugos vertę, yra pakankama kompensacijos garantija ir tuo atveju, kai nėra pasiekta absoliuti matematinė paslaugų vertės lygybė.

- 17 Galiausiai *Vrhovni sud* kilo klausimas dėl Sąjungos teisės taikymo pagrindinės bylos dalykui. Pirminė paskolos sutartis buvo sudaryta iki Kroatijos Respublikos įstojimo į Europos Sąjungą 2013 m. liepos 1 d. *Vrhovni sud* daro nuorodą į Teisingumo Teismo jurisprudenciją³, iš kurios matyti, kad Europos Sąjungos Teisingumo Teismas yra kompetentingas aiškinti Sąjungos teisę dėl jos taikymo valstybėje narėje tik nuo jos įstojimo į Sąjungą dienos. Teisingumo Teismo sprendime *Tudoran* pažymima, jog Direktyvos 93/13 10 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje yra nustatytas jos įsigaliojimo laikas (Kroatijoje ji taikoma vartojimo sutartims, sudarytoms po 2013 m. liepos 1 d.), todėl norint nustatyti, ar ši direktyva taikoma pagrindinėje byloje nagrinėjamai sutarčiai, reikia atsižvelgti į jos sudarymo datą, o laikotarpis, kuriuo ji sukelia teises pasekmes, neturi reikšmės.
- 18 Vis dėlto *Vrhovni sud* teigia, kad nagrinėjama situacija susijusi ne su prašymu išaiškinti Sąjungos teisę dėl paskolos sutarties galiojimo remiantis sąlygomis, buvusiomis jos sudarymo dieną, o su Konversijos įstatymu, kuris buvo priimtas po Kroatijos Respublikos įstojimo į Europos Sąjungą, teisinių pasekmių suderinamumo dėl vartotojų, kuriems taikomas šis įstatymas, teisės į restituciją pagal Direktyvos 93/13 6 straipsnį. Dėl atgalinio poveikio ši teisės norma taikoma pagrindinės bylos dalykui ir daro įtaką vartotojų interesams, kurie turi būti įvertinti ginčo metu, o ne sutarties sudarymo metu. Todėl šiuo prašymu teismas prašo išaiškinti nacionalinės nuostatos, kurią Kroatijos Respublika priėmė po įstojimo į Europos Sąjungą ir kuri taikoma šiai sutarčiai, sudarytai iki įstojimo į Europos Sąjungą, suderinamumą su Sąjungos teise.

³ 2006 m. gegužės 10 d. Sprendimo *Ynos*, C-302/04, EU:C:2006:9, 35–38 punktai; 2014 m. liepos 3 d. Nutarties *Tudoran*, C-92/14, EU:C:2014:2051, 26–29 punktai; 2020 m. liepos 9 d. Sprendimo *BRD Groupe Société Générale*, C-698/18 ir C-699/18, EU:C:2020:537, 41–48 punktai.